

هدایت کلاس

معصومه بدری، دکتر بهمن حوریزاد

یکی از نکات مهم در فرایند تدریس و مدیریت کلاس در بستر فضای مجازی، توجه به قواعد و اصول موردنظر در این فضا می‌باشد. در این مقاله برخی از این قواعد و شیوه‌ها بیان شده است.

مدیریت فعالیت‌های کلاسی

فعالیت‌ها یا تکالیف را به گونه‌ای طراحی کنید که در رسیدن به اهداف یا نتایج یادگیری به دانش‌آموز کمک کنند. فعالیت‌ها باید دانش‌آموزان را کنجکاوتر کنند، آن‌ها را به مطالعه منابع بیشتر ترغیب و زمینه را برای تعامل و مشارکت فراهم کنند.

تکالیف دانش‌آموزان را بررسی و بازخورد ارائه کنید. بازخوردها هم نقش ارزشیابی دارند و هم نقش راهنمایی و انگیزه‌دهی. اگر تکالیفی که به دانش‌آموزان می‌دهیم، بررسی و بازخورد داده نشوند، به تدریج دانش‌آموز آن‌ها را جدی نمی‌گیرد. بازخوردها باید تا حد امکان توضیحی باشند. توضیحی به این معنی که عیب‌ها و ایرادهای کار به دانش‌آموز ارائه شود و نقاط قوت نیز به او گفته شود تا در کارهای بعدی آن‌ها را اصلاح کند. این کار به عمیق‌تر شدن یادگیری کمک می‌کند. دانش‌آموزان خود را به صورت برخط

درگیر و جذب کنید.

بدون حضور فیزیکی شما در کلاس، ضروری است در همان ابتدای دوره و کلاس مجازی، نوعی ارتباط مجازی قوی برقرار کنید و حس حضور خودتان به عنوان آموزگار را به درستی انتقال دهید. معلمان برخط باید از همان ابتدا و همچنین در طول دوره، دانش‌آموزان را درگیر نگه دارند. با ایجاد این حس حضور معلم، به دانش‌آموزان نشان می‌دهید که هم قابل مشاهده و هم در دسترس هستید. شما همچنین باید از آن‌ها به مناسبت حضورشان در جامعه و محیط یادگیری جدید استقبال کنید و دقیقاً مانند کلاس سنتی به آن‌ها خوشامد بگویید.

تأدیبات باید انفرادی باشد. اساس و ریشه رفتارهای نامطلوب و تأدیبات را در جمع هرگز انجام ندهید.

برخی از رفتارهای ناشایست را نادیده بگیرید. اساس و ریشه‌های رفتارهای نامطلوب را از بین ببرید. دانش‌آموز را تحقیر و سرزنش و ملامت نکنید، بلکه رفتار را تنبیه و تأدیبات کنید.

تیم‌های دانش‌آموزان را سازمان‌دهی کنید. دانش‌آموزان را در یافتن راه‌حل مسائل راهنمایی کنید. اختلالات یادگیری را بشناسید و به مشاور ارجاع دهید.

قوانین و هنجارها را با دانش‌آموزان خود در میان بگذارید. اجازه دهید آن‌ها بخشی از روند تعیین قوانین باشند و مشارکت فعال داشته باشند.

از آن‌ها ایده و پیشنهادهایی در مورد ساختار درس بخواهید.

از زبان مؤدبانه و احترام‌آمیز و ارتباط تصویری استفاده کنید.

توضیح دهید چه زبان و عباراتی قابل قبول است و کدام کلمات در کلاس مجازی شما قابل قبول نیستند.

هنگامی که دانش‌آموزان همه چیز را می‌دانند (هنگام شکستن قوانین و همچنین هنگامی که آن‌ها پیشرفت خود را نشان می‌دهند)، پیروی از هنجارها و شرکت در فرایند یاددهی یادگیری برای آن‌ها راحت‌تر است.

از هنجارها و ساختار درسی که در ابتدای دوره ایجاد کرده‌اید (طرح درس) پیروی کنید. برای مثال، اگر ترجیح می‌دهید جلسه را با بررسی تکالیف یا سؤال از درس گذشته شروع کنید، هر بار این مرحله را انجام دهید.

خوب است یک روال را برای شروع و پایان جلسه برخط داشته باشید. حتماً از روال تعیین‌شده پیروی کنید تا روند آموزش و یادگیری برخط مؤثرتر باشد.

✓ بگذارید دانش‌آموزان در کلاس مجازی خود ببینند که چقدر مشتاق هستید و از شغل خود لذت می‌برید. روابطی مثبت و دوستانه ایجاد کنید و با اعتماد به نفس آموزش دهید.

✓ اگر احساس اعتماد به نفس ندارید، تمام تلاش خود را بکنید تا این گونه به نظر برسید، زیرا در غیر این صورت دانش‌آموزان تردید شما را حس خواهند کرد.

✓ بهترین راه برای جلوگیری از موقعیت‌های استرس‌زا هنگام تدریس، آماده‌سازی پیشاپیش است. برای تحقیق در مورد سناریوهای گوناگون، مسائل مربوط به نظم و انضباط، تحریکات یا سایر مشکلاتی که ممکن است در کلاس مجازی رخ دهد، کمی تحقیق کنید و پاسخ خود را دوباره تکرار کنید.

✓ بسته فعالیت طراحی کنید و از دانش‌آموزان بخواهید بعد از انجام فعالیت‌های پیشنهادی، درک و فهم خود را از درس و محتوای مشخص شده، در گروه مجازی، یعنی کلاسی مجازی که با مدیریت معلم ایجاد شده است، به اشتراک بگذارند. این گام در وهله اول نوعی یادگیری دانش‌آموز به دانش‌آموز محسوب می‌شود. در این مرحله معلم می‌تواند فرصت همسال‌سنجی هم فراهم آورد تا اگر دانش‌آموزان نقد و نظری نسبت به درک و فهم همدیگر از محتوا دارند، بیان کنند.

✓ مطالعه نظرات و جمع‌بندی‌های دانش‌آموزان در تیم به معلم کمک می‌کند از کیفیت یادگیری دانش‌آموزان و «فهم‌ها و بدفهمی‌های» آنان اطلاعاتی کسب کنند. براساس این درک و فهم از وضعیت یادگیری دانش‌آموزان، معلم ممکن است برای دادن فعالیت یادگیری مکمل نیز فکر کند.

مدیریت مشارکت دانش‌آموزان

✓ مشارکت دانش‌آموزان لزوماً نباید در یک زمان مشخص صورت گیرد، بلکه دانش‌آموزان می‌توانند در زمان مناسب خودشان یادگیری‌های خود را به اشتراک بگذارند تا دیگران ببینند و در صورت لزوم نظر بدهند. بی‌تردید

✓ بلافاصله و بدون هیچ استثنایی بی‌نظمی‌ها مقابله کنید.

✓ نگرش مثبت داشته باشید. توصیه می‌شود با هر دانش‌آموزی که قوانین را می‌شکند، پس از کلاس به صورت خصوصی صحبت و در صورت لازم آن‌ها را تأدیب کنید تا ترغیب شوند رفتار خود را بهبود بخشند و دلایل اقدامات خود را مشخص کنند.

✓ این ایده خوبی است که رویکردهای متعددی را برای رسیدگی به موقعیت‌های متفاوت، مانند حواس‌پرتی و قطع شدن اینترنت امتحان کنید. صبور باشید و آن را نیز به دانش‌آموزان و اولیای آنان متذکر شوید.

✓ یکی از مهم‌ترین موارد در تدریس برخط این است که مطمئن باشید هر دانش‌آموز در فعالیت‌های این درس شرکت می‌کند.

✓ دانش‌آموزان را تشویق کنید سؤال بپرسند و به یکدیگر پاسخ دهند. پروژه‌های کار تیمی متفاوتی را در نظر بگیرید.

✓ دانش‌آموزان را به گروه‌هایی که در اتاق‌های متفاوت کار می‌کنند تقسیم کنید.

✓ برای پروژه‌های آینده می‌توانید تیم‌ها را تغییر دهید. این ایده برای پیگیری میزان فعالیت و مشارکت دانش‌آموزان خوب است. تفکر انتقادی و رقابت فردی (رقابت با خود و نه با هم‌کلاسی، بلکه رقابت) را تشویق کنید.

✓ با روحیه‌ای پر جنب و جوش، محتوای تازه و فعالیت‌های جالب، فضای دلپذیر و دوستانه را در کلاس مجازی خود ایجاد کنید.

✓ یکی از اولین مواردی که در کنار قوانین و هنجارها باید در کلاس مجازی خود برقرار کنید، سیستم پاداش است. روش‌هایی برای تقدیر از پیشرفت دانش‌آموزان خود ایجاد کنید.

✓ در هنگام آموزش به کودکان می‌توانید از نشان، کارت‌تون، عروسک و آهنگ استفاده کنید.

✓ در مورد بزرگسالان می‌توانید از ایده‌های متفاوتی مثل ایجاد فهرست افراد برتر و انتصاب آن‌ها به عنوان رهبران تیم‌ها در پروژه‌ها استفاده کنید.

اگر این هم‌فکری در اتاق فکر یا تالار گفت‌وگو، در زمانی مشخص صورت گیرد، سودمندتر و اثربخش‌تر خواهد بود. این گام ماهیت ارزشیابی تکوینی نیز دارد. تصویر به‌دست‌آمده از بررسی آنچه دانش‌آموزان به اشتراک گذاشته‌اند، در این گام مورد استفاده معلم قرار می‌گیرد.

✓ شما می‌توانید با ایجاد نشست‌های مجازی در گروه، در زمانی مشخص که همه حضور داشته باشند، فرصت را به حل و فصل مشکلات یادگیری و پاسخگویی به مسائل دانش‌آموزان اختصاص دهید.

✓ از این طریق، یادگیری دانش‌آموزان به دلیل ایجاد نوعی تعامل، تعمیق می‌یابد. در این گام معلم می‌تواند به ارائه فعالیت‌های یادگیری مکمل از نوع‌های تمرینی، ترمیمی و بسط‌دهنده، به صورت تیمی یا فردی، اقدام کند. این تکالیف نیز به تعمیق یادگیری کمک می‌کنند. برای دریافت نتیجه اجرای این تکالیف، بازه زمانی مشخص کنید تا دانش‌آموزان آن‌ها را به معلم بفرستند.

✓ بررسی تکالیف توسط معلم انجام می‌شود. معلم می‌تواند برای بازخورد دادن به صورت فردی یا تیمی اقدام کند. او می‌تواند فعالیت‌های یادگیری انجام شده را ذخیره کند تا بعدها شواهدی برای ارزشیابی عملکرد دانش‌آموزان باشد. به‌ویژه در دوره متوسطه که معلمان نمره مستمر نیاز دارند، این شواهد می‌توانند منابعی برای نمره‌گذاری تکوینی و مستمر باشند. به این ترتیب عملکرد دانش‌آموزان در پوشه کار الکترونیکی ذخیره و مدیریت می‌شوند.

کنند و در طول دوره آموزشی از یادگیری هم حمایت کنند.

✓ به عنوان معلم بر خط، باز خورد شما به ایجاد تجربه یادگیری الکترونیکی که برای یادگیرنده آموزنده، جذاب و انگیزشی باشد، کمک می کند. باز خورد شما باید در طول فرایند آموزش الکترونیکی مداوم باشد و در اسرع وقت ارائه شود تا دانش آموزان بتوانند به روشنی تشخیص دهند کدام رفتارها یا مهارت هایشان باید بهبود یابد.

✓ شما می توانید با طراحی تمرین های مشارکتی، باز خورد های گروهی نیز ارائه دهید. این کار به بهبود تعامل در بین افراد یک کلاس بر خط نیز کمک می کند.

✓ معلمان در پایان هر جلسه درس، تدریس ضبط شده خود را به شیوه تاملی بازبینی می کنند و نقاط قوت تدریس خود را در طرح درس های بعدی تقویت و اشکالات را رفع خواهند کرد.

✓ معلمان با رویکردهای جدید، ارزشیابی به عمل خواهند آورد و دیگر به حافظه پروری و انباشت اطلاعات تأکید نخواهند داشت. سؤالات و تکالیف واگرا هستند و لازم است دانش آموزان برای پاسخ دادن انجام تکالیف، تلاش و تحقیق بیشتری داشته باشند. لذا انتظار سؤالات مبتنی بر حافظه و به خاطر سپاری (سؤالات همگرا) را نباید داشت. در ارزشیابی یادگیری مجازی بیشترین تأکید بر یادگیری سطوح بالای یادگیری است.

نقش اولیای دانش آموزان

از آنجا که کلاس های درس به خانه های دانش آموزان منتقل شده اند، رفتار اخلاقی و مراقبتی والدین و اعضای خانواده در صحت و سلامت برگزاری آموزش ها و آزمون های مجازی بسیار تأثیر گذار است، چرا که در این نوع آموزش، اولیای دانش آموزان به عنوان اولیای جدید در مدرسه مجازی ایفای نقش می کنند و جای خالی حضور فیزیکی معلمان و اولیای مدرسه را پر می کنند. لذا فرهنگ سازی و مشخص کردن نقش خطیر و حساس اولیا در فرایند آموزش مجازی، یکی از رسالت های فرهنگی است که بر دوش رسانه ها، جامعه آموزشی و سایر نهادها

سنگینی می کند.

✓ در طراحی و اجرای درس ها از رویکرد چند رسانه ای، پاورپوینت، فیلم و ویدیو، تصویر و نمودارهای مناسب آموزشی بهره ببرید.

✓ تعیین و مشخص کردن یکی از واحدهای یادگیری کتاب درسی، پیشنهاد و ارائه منابع و محتوای آن مهم است. این منابع می توانند متن ها، فیلم ها، فایل های صوتی و تصویری، اسلایدها، گیف ها و نرم افزارهای متنوع متناسب با هدف درس باشند. نقشه اولیه فعالیت های یادگیری مورد نیاز کشیده می شود. در این گام در واقع معلم به تولید یک بسته فعالیتی اقدام می کند تا دانش آموزان طبق محتوای بسته درگیر فعالیت های یادگیری شوند.

✓ بسته فعالیت چیز پیچیده ای نیست و به سادگی می تواند شامل چند فعالیت یادگیری نه چندان پیچیده باشد. مثلاً گوش دادن به فایل صوتی، خلاصه کردن درس، کشیدن نقشه ای مفهومی از درس، بلند خواندن یک متن، طرح چند پرسش از درس، پاسخ به چند پرسش، حل یک مسئله، رسم شکل و نمودار و انجام آزمایش، پژوهش های مستقل یا تیمی، کتاب و کتاب خوانی و بازی های هدف دار. در این گام، همچنین هدف یادگیری واحد درسی هم برای همه دانش آموزان به اشتراک گذاشته می شود تا فعالیت های پیشنهادی را آگاهانه انجام دهند.

✓ دانش آموزان بسته فعالیت را در منزل باز می کنند و فعالیت های خواسته شده را انجام می دهند. در این مرحله، در صورت لزوم با کمک والدین، بسته فعالیت را عملیاتی و اجرایی می کنند. البته روشن است که در این گام دانش آموزان همچنین می توانند از برنامه های آموزشی تلویزیون و سایر منابع کمک درسی و کمک آموزشی در اختیار بهره ببرند. این فعالیت به امکانات موجود در منزل و توانایی والدین نیز بستگی دارد.

✓ اطلاع رسانی و تولید راهنمای اجرای فعالیت ها را تولید کنید و بسته فعالیت را در اختیار دانش آموزان قرار دهید تا در منزل، با انجام فعالیت های پیشنهادی و درگیر شدن با محتوای مشخص شده، گام های اولیه یادگیری را بردارند. ■

✓ به دانش آموزان اطلاع دهید چه روزها و در چه بازه های زمانی بر خط خواهید بود و در خارج از آن ساعات چگونه می توانند با شما تماس بگیرند.

✓ با استفاده از پست های بر خط، فروم ها یا رسانه های اجتماعی، با جامعه یادگیری خود در ارتباط باشید و از این ابزار برای درگیر کردن آن ها نسبت به آموزش بر خط و محتوای آموزش استفاده کنید، چرا که وقتی ببینند معلم ها خود در بحث ها شرکت می کنند، بیشتر جذب می شوند و آن ها نیز بیشتر مشارکت می کنند. با استفاده از این تعامل، شما همچنین می توانید با دانش آموزان خود روابطی در زمینه های حرفه شان برقرار کنید و تجربه یادگیری آن ها را بسیار شخصی تر و به یادماندنی کنید.

✓ محیط یادگیری حمایتی ایجاد کنید. بهترین راه برای دستیابی به این هدف، تشویق تعامل بین معلم ها با دانش آموزان و همچنین تعامل دانش آموزان با یکدیگر است. دکتر جودیت بوتچر، یکی از محققان برجسته در زمینه آموزش الکترونیکی و یادگیری مبتنی بر وب، راهکارهای زیر را برای ایجاد این تعامل ها پیشنهاد می دهد: ✓ در شروع دوره بر خط خود، یک پست را به معرفی شخصی اختصاص دهید و از شرکت کنندگان بخواهید خود و زندگی خود را به صورت کوتاه برای بقیه معرفی کنند.

✓ یک تالار گفت و گو ایجاد کنید که در آن دانش آموزان بتوانند از همدیگر کمک بگیرند و سؤالات و پاسخ ها و تولیدات و دست ساخته ها و تجربه های خود را ارسال